

Een nieuwe geest in een nieuw hart

Onlangs moest ik lesgeven over het profetische boek Jeremia in het Oude Testament. We noemen Jeremia ook wel eens de huilende profeet, omdat hij leefde in de tijd vlak voor de grote babylonische ballingschap en een waarschuwend boodschap van onheil en rampspoed moest brengen aan een volk dat dat helemaal niet wilde horen.

Daarom zegt Jeremia: *"Heer, U heeft mij zo ver gekregen dat ik voor U zou profeteren. U bent sterker dan ik en ik kon niet tegen U op. Nu word ik altijd door iedereen uitgelachen. Ze maken flauwe grappen tegen me. Want telkens moet ik tegen hen zeggen dat er ellende en geweld komt. Altijd als ik uw woorden spreek, lachen ze me uit. Daarom zou ik het liefst niet meer aan U willen denken. Ik wil eigenlijk niet meer namens U spreken. Maar elke keer branden uw woorden in mij alsof er vuur in mijn binnenste zit. Ik probeer mijn mond te houden, maar het lukt me niet."* (Jer 20:7-9, BB)

Jeremia wilde geen onheilsprofeet zijn. Hij was een gevoelsmens, van nature nogal onzeker en ten diepste een people-pleaser. En dan is het sowieso niet gemakkelijk om een profeet te zijn. Want een profeet is iemand die de gave heeft om haarscherp te weten wat waar en wat niet waar is en die zich niet kan bedwingen om dat dan ook te zeggen. Profeten kunnen heel bemoedigend zijn, maar ook heel confronterend en vervelend. Paulus leerde de gelovigen dat profetie ten diepste bemoedigend, troostend en opbouwend moest zijn. *"Wie profeteert, spreekt tot mensen en in woorden die opbouwen, bemoedigen en troosten."* (1 Kor. 14:3, GNB) Maar hoe doe je dat als de boodschap vooral waarschuwend is, en over naderend onheil, en over God die boos is? Dat was de worsteling van Jeremia. Het kostte hem dan ook een paar keer bijna zijn leven. De mensen wilden hem dan dood hebben. Maar God redde hem steeds op wonderlijke wijze.

Maar Jeremia was - juist door hoe hij was - ook bij uitstek de persoon die het hart van God kon vertolken. Profeteren gaat ten diepste niet over kille waarheid - dit is waar en dat is fout. Profeteren is aanvoelen wat er in het hart van God is. Dat betekent dat een profeet de liefde van God ervaart, maar ook de gekwetste liefde van God. De volgende citaten uit Jeremia maken dat duidelijk:

"De Heer zegt: Ik hield zielsveel van Jeruzalem, de plaats waar Ik woon. Toch heb Ik Jeruzalem en mijn volk verlaten. Ik heb mijn lieveling in de macht van de vijand gegeven." (Jer 12:7, BB)

Jeremia zelf: *"Maar als jullie nog steeds niet willen luisteren, zal ik me wel verbergen. Ik zal in de eenzaamheid over jullie huilen. Mijn tranen zullen stromen omdat jullie zo trots zijn. Want door jullie trots zullen jullie, het volk van de Heer, gevangen uit dit land worden meegenomen."* (Jer 13:17, BB)

Een profeet weet dat God een God is met een warm en kwetsbaar hart - met een diepe beleving in Zijn binnenste. Weet jij dat? Heeft God dat jou al duidelijk gemaakt? Ken jij Hem zo? Heeft Hij op die manier al profetisch in jouw hart gesproken?

Dat betekent ook dat God vooral let op wat er in ons hart is. Hij is niet zo ondersteboven van onze verkeerde daden, onze missers, onze leugentjes om bestwil, de momenten van bedrog. Hij is daar niet blij mee, maar Hij kijkt vooral naar ons hart. Hij beoordeelt wel degelijk onze daden, maar Hij beoordeelt dat in het licht van wat er in ons hart is. Daarom zegt Jeremia:

"Het hart van de mens is bedrieglijker dan alle andere dingen. Het is door en door slecht. Wie kan werkelijk weten wat er diep in zijn hart is? Ik, de Heer, weet wat er in het hart van een mens is. Ik ken ieders diepste gedachten. Daardoor kan Ik iedereen geven wat hij verdiend heeft. Ik beloon ieder mens naar wat hij heeft gedaan, goed of slecht." (Jer 17:9-10, BB)

Nu was het, overigens, niet zo dat de zonde van Israel heel diep in het hart gezocht moest worden. Het lag er in de jaren voorafgaande aan de ballingschap dik bovenop. De profeten maken duidelijk dat er in die tijd heel veel immoraliteit was op de offerhoogten in de natuur waar de mannelijke god baal en de vrouwelijke godin ashtarte werden vereerd. Maar, erger nog, er werden in die tijd zelfs mensenoffers gebracht. We lezen ook over rijke Joodse mensen die Joodse landgenoten als slaven hadden. Maar, nog veel erger in Gods ogen, was het feit dat tegelijkertijd de tempeldienst en de Joodse religie hoogtij vierden. Er waren voorheen slechte koningen die afgoden dienden, maar die de Joodse tempeldienst en de Joodse geschriften bestreden en verboden - zoals koning Achab met zijn vrouw Izebel. Maar in de tijd vlak voor de ballingschap werden er volop offers gebracht in de tempel en was er heel veel vrome religieusiteit rondom het vereren van Jahweh. Maar het was allemaal vermengd. We lezen in Jeremia zelfs over afgoden die in de tempel van God waren geplaatst. Dus buiten de tempel in de natuur werd de meest afschuwelijke afgoderij gepleegd en binnen in Jeruzalem en in de tempel was er heel veel gemengde vroomheid.

Er waren ook politiek correcte profeten die in dienst stonden van de tempel en de koning en zij zeiden wat ze moesten zeggen. Er waren uitleggers van de Bijbel die een draai gaven aan de uitleg van de Wet van Mozes, waardoor alles zo erg niet meer was. Dit alles was zo doordringend geworden, dat er in Gods ogen nog maar één oplossing was: helemaal opnieuw beginnen - al het bestaande tot op de grond afbreken - Jeruzalem en tempel helemaal weg - het volk naar een andere plek - en daar met hen een volledig nieuwe start maken. Ik noem dat wel eens een harde reset. De ballingschap was nooit bedoeld als een verwerping, maar als tuchtiging van Israel.

De profeet Jeremia werd voorafgaande aan de ballingschap vooral verguisd en door de overgrote meerderheid niet serieus genomen. Dat was voor hem een moeilijke tijd. Maar dat veranderde natuurlijk toen de ballingschap wel gebeurde en het volk Israel zich op de vlucht of in ballingschap bevond. Toen kreeg de profeet Jeremia juist heel veel gezag en werden zijn woorden zeer serieus genomen. Toen zij daar waren - in ballingschap - in verwarring - in shock - in vernedering - met heel veel vragen - bijvoorbeeld over wat God hiermee toch bedoelde - ja, toen lazen ze de woorden van Jeremia juist als uitermate bemoedigend en troostend. Bijvoorbeeld:

"Ik zal zorgen voor de mensen van mijn volk die deze oorlog hebben overleefd. Ik zal hen redden uit de woestijn en naar de plaats van rust brengen. Al lang geleden heb Ik tegen je gezegd, Jeruzalem, dat Ik altijd van je heb gehouden. Ik zal ook voor eeuwig van je blijven houden. Daarom heb Ik ook altijd voor je gezorgd. Ik zal ervoor zorgen dat je weer opgebouwd wordt, Jeruzalem. Je zal weer feestvieren, muziek maken en dansen." (Jer 31:2-4, BB)

"Jong en oud zullen dansen. Ik zal hun verdriet in blijdschap veranderen. Ik zal hen troosten. Ik zal hen weer blij maken na al hun verdriet. En Ik zal de priesters weer blij maken en overvloed geven. Mijn volk zal met volle teugen genieten van Mij en van alles wat Ik hun geef, zegt de Heer." (Jer 31:13-14, BB)

Wow, God zegt dus dat Hij altijd van hen blijft houden - zelfs nu Hij zo streng met hen omgaat! Hier lezen we wat werkelijk in diepste van Gods hart is: Hij wil redden, Hij wil zorgen, Hij wil liefhebben, Hij wil geven, Hij wil opbouwen, Hij wil troosten, Hij wil vrede geven, Hij wil vreugde geven, Hij wil dat wij met volle teugen kunnen genieten, Hij wil dat wij dat samen met Hem doen!

We zeiden al: God is een God van het hart. Hij wil iets nieuws doen. Niet nieuwe religie - nieuwe religieuze ijver - nieuwe gehoorzaamheid vanuit een angst voor een strenge God - lees maar:

"Maar het nieuwe verbond dat Ik in die tijd met het volk Israël zal sluiten, zal anders zijn, zegt de Heer. Ik zal mijn wet niet meer in steen, maar in hun binnenste schrijven, in hun hart. En Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn. Dan zullen ze elkaar niet meer hoeven te leren wie Ik ben."

Want iedereen, van hoog tot laag, zal Mij kennen, zegt de Heer. Ik zal hun al hun ongehoorzaamheid vergeven. Ik zal er zelfs niet meer aan denken." (Jer 31:33-34, BB)

Ook Ezechiël was een profeet in de tijd van de ballingschap. En hij had net zo'n boodschap als Jeremia. Tezamen zorgden zij voor een opwekking in Babylon. Een deel van het Joodse volk keerde naar God terug met hun hele hart. We weten dat van Daniel, zijn drie vrienden, van Mordechai, van Esther, van Ezra en Nehemia. Maar er waren er natuurlijk veel meer. Ezechiël schrijft over hen:

"Ik zal hun hart veranderen. Daardoor zullen ze Mij weer met hun hele hart willen dienen. Ik zal hun een nieuwe geest geven. Hun hart dat zo hard en zo koud is als steen, zal Ik uit hen weghalen. En Ik zal hun een warm, zacht hart geven. Dan zullen ze met hun hele hart willen gehoorzamen aan mijn wetten en leefregels. Ze zullen mijn volk zijn en Ik zal hun God zijn." (Ez 11:19-20, BB)

Wij passen deze tekst natuurlijk heel snel op onszelf toe en zeggen dan dat dit waar is geworden door Jezus. Dat is ook zo. Maar het was in de eerste plaats een boodschap voor het volk Israël toen ten tijde van de ballingschap. En daar gebeurde echt iets heel bijzonders.

Ezechiël zegt ook: *"Doe alle slechtheid uit jullie weg! Zorg dat jullie een nieuw hart, een nieuwe geest krijgen." (Ez 18:31, BB)* Het is een wonder van God, maar het is ook een keuze van ons. Veel Israëlieten kozen daar niet voor. Zij gingen op in het babylonische volk en gingen de goden daar dienen. Zo is er ook een keuze voor ons. Laten wij Gods Geest toe om een wonder van vernieuwing te doen in ons hart - ook vandaag?

Ezechiël zegt het zelfs een tweede keer: *"Ik zal jullie met schoon water besprenkelen en jullie schoonwassen. Ik zal alle slechtheid en alle afgoderij van jullie afwassen. Ik zal jullie een nieuw hart geven. Ik zal een nieuwe geest in jullie leggen. Jullie eigen hart, dat zo hard en zo koud is als steen, zal Ik uit jullie weghalen. En dan zal Ik jullie een warm, zacht hart geven. Ik zal mijn Geest in jullie binnenste leggen. Dan zullen jullie leven zoals Ik het wil." (Ez 36:25-27, BB)*

Dat gebeurde tijdens de ballingschap bij een deel van het volk Israël: een nieuwe geest in een nieuw hart. Eerst vergeven en schoon gewassen, daarna een nieuw hart doordat Gods Geest daar binnen komt. Dat was ook een profetisch woord voor de toekomst - voor alle volken en alle mensen - een profetisch woord dat is vervuld en mogelijk geworden door het offer van Jezus Christus en de uitstorting van de Heilige Geest.

In Handelingen 2 lezen we over een wind die ging waaien toen de eerste gelovigen bij elkaar waren om tien dagen lang te bidden - zoals Jezus tegen hen had gezegd vlak voordat Hij in de hemel werd opgenomen. Dat waaien van de Geest was al voorspeld door Ezechiël:

"Dit zegt de Heer tegen jullie: Ik blaas weer leven in jullie. Ik maak jullie weer levend." (Ez 37:5, BB) "Ik zal mijn Geest in jullie blazen, zodat jullie weer levend worden." (Ez 37:14, BB)

Voordat ik ga afronden en we een tijd van getuigenissen en gebed zullen hebben, nog een laatste woord over het Israël van nu. Dat is weer volop in het nieuws. Het moderne Israël bestaat vooral uit niet-gelovige atheïstische Joden naast ultraorthodoxe Joden met een rechts-populistische regering. De profeten in het OT waren vaak heel streng en negatief over Israël. Wij hoeven dus het aardse Israël niet op te hemelen. Maar toch blijft het Gods volk. En voor dat volk is er rijke belofte:

"En Israël zal beseffen dat Ik, de Heer, hun God ben. Want eerst heb Ik hen wel weggejaagd naar andere volken, maar daarna zal Ik hen weer verzamelen en terugbrengen naar hun eigen land. Ik zal niemand achterlaten. Ik zal niet langer boos op hen zijn. En Ik zal mijn Geest over het volk Israël uitgieten, zegt de Heer." (Ez 39:28-29, BB)

Laten we daarvoor bidden. Paulus leert ons in Romeinen 11 dat heel dit volk op een keer tot geloof zal komen en Jezus zal erkennen als Messias. *"Onthoud daarom goed wat Gods verborgen plan is: een déél van Israël is koppig en ongehoorzaam, totdat alle niet-Joden die gered zullen worden, Gods Koninkrijk zijn binnen gegaan. En dan zal ook heel Israël worden gered."* (Rom 11:25-26, BB)

De Bijbel zegt dat dit de start zal zijn van een opwekking onder de volken zoals niemand ooit nog heeft gezien. Als we bidden voor Israel, dan bidden we allereerst voor een geestelijk ontwaken voor dat volk - maar zo ook voor alle volken en alle mensen.

En: *"Want de liefde die God voor iemand heeft en het plan dat Hij met iemand heeft, neemt Hij nooit meer terug."* (Rom 11:29, BB)

Dat wat waar is voor het volk Israel is waar in het algemeen. Dat is waar voor jou en mij. Dat is waar voor hen die wij liefhebben en die nu van God vervreemd zijn. God is een God van liefde. Hij is een God van het hart. Zij gekwetste liefde leidt onontkoombaar tot een strenge reactie. Maar Hij komt nooit terug op zijn liefde - Hij laat nooit los!

Laten we bidden voor de mensen om ons heen. Laten we bidden voor onze kinderen. Ook als zij nu leven zonder God. Mogelijk leidt ons gebed voor hen tot een periode van ballingschap - een moeilijke periode in hun leven. God doet alles om mensen terug te brengen tot de vrede en de blijdschap die Hij voor hen bedoelt. Dat kan ook zo zijn voor ons. Wellicht zijn wij wel aan de buitenkant wel goed Christelijk - maar in ons hart is het anders. In al die gevallen is het nodig dat God zijn Geest uitstort - dat Hij Zelf met ons aan de slag gaat - dat Hij door Zijn Geest onze menselijke geest aanraakt en vernieuwt diep in het binnenste van ons hart.